

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023–2026
 (SKRAJNE DATY)
 ROK AKADEMICKI 2025/2026

1.1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Kultura języka
Kod przedmiotu*	IC3/23
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa / Kolegium Nauk Humanistycznych / Uniwersytet Rzeszowski
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Lingwistyki Kulturowej i Komunikacji Społecznej
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	profil ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok trzeci, semestr piąty
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kierunkowy językoznawczy
Język wykładowy	język polski
Koordinator	dr hab. prof. UR Bożena Taras
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Grażyna Ewa Błachowicz-Wolny, dr hab. prof. UR Bożena Taras

* - opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.2. FORMY ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH, WYMIAR GODZIN I PUNKTÓW ECTS

SEMESTR (NR)	WYKL.	ĆW.	KONW.	LAB.	SEM.	ZP	PRAKT.	ZW – ZAJ. WARSZT.	LICZBA PKT. ECTS
5								30	2

1.3. SPOSÓB REALIZACJI ZAJĘĆ zajęcia w formie tradycyjnej zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**1.4. FORMA ZALICZENIA PRZEDMIOTU (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)**Zaliczenie z oceną**2. WYMAGANIA WSTĘPNE**

Wiedza, umiejętności i kompetencje w zakresie kształcenia językowego realizowanego na poziomie pierwszego i drugiego roku studiów polonistycznych 1. stopnia – z gramatyki opisowej języka polskiego, gramatyki historycznej języka polskiego z el. historii języka, leksykologii i leksykografii.
--

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**3.1. CELE PRZEDMIOTU**

C1	Zapoznanie studentów ze stanem wiedzy w dziedzinie kultury współczesnego języka polskiego.
C2	Omówienie najważniejszych zagadnień poprawności językowej.
C3	Kształtowanie samoświadomości językowej studentów poprzez ćwiczenie umiejętności posługiwania się wzorcową polszczyzną w mowie i piśmie.

3.2. EFEKTY UCZENIA SIĘ DLA PRZEDMIOTU

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka pogłębia wiedzę o współczesnym języku polskim.	K_w02, K_w05
EK_02	Student/ka poznaje nowe szczegółowe informacje dotyczące poprawności językowej współczesnej polszczyzny.	K_w02, K_w05
EK_03	Student/ka potrafi analizować zjawiska poprawności zewnętrznojęzykowej i poprawności wewnętrznojęzykowej.	K_u01, K_u02, K_u03, K_u07, K_u10
EK_04	Student/ka dyskutuje na tematy będące przedmiotem ćwiczeń.	K_u01, K_u02, K_u03, K_u07
EK_05	Student/ka wykorzystuje wiedzę o wzorcowej polszczyźnie do konstruowania poprawnego i udanego komunikatu językowego.	K_k03

3.3. TREŚCI PROGRAMOWE

A. PROBLEMATYKA WYKŁADU

TREŚCI MERYTORYCZNE
NIE DOTYCZY

B. PROBLEMATYKA ZAJĘĆ WARSZTATOWYCH

TREŚCI MERYTORYCZNE
Program zajęć, lektury i warunki zaliczenia. Ogólna charakterystyka przedmiotu (cele i zadania).
Znaczenie terminu <i>kultura języka</i> .
Odmiany językowe współczesnej polszczyzny: polszczyzna ogólna – polszczyzna gwarowa, język mówiony – język pisany, odmiana oficjalna – odmiana nieoficjalna.
Pojęcie <i>normy językowej</i> . Norma językowa i jej wewnętrzne zróżnicowanie (poziom wzorcowy i poziom użytkowy), uzus językowy, kryteria poprawności językowej.
Pojęcie <i>błędu językowego</i> . Innowacja a błąd językowy. Poprawność wewnętrznojęzykowa (błędy systemowe: gramatyczne, leksykalne, fonetyczne, i błędy użycia: stylistyczne) oraz poprawność zewnętrznojęzykowa (błędy ortograficzne i interpunkcyjne).
Moda językowa, snobizm w języku, puryzm językowy. Wyrazy modne – ocena ich przydatności.
Zasady poprawnej pisowni, wymowy i akcentowania w języku polskim.
Odmiana, wymowa i pisownia rodzimych oraz obcych imion, nazwisk, nazw mieszkańców, nazw miejscowych i firmowych.
Fleksja wybranych rzeczowników (regionalne i błędne formy rodzajowe, poprawne formy dwurodzajowe, końcówki oboczne, rzeczowniki nieodmienne i o niepełnej odmianie).
Deklinacja przymiotnika i zaimka (formy męskoosobowe w odmianie przymiotników, stopniowanie przymiotników, oboczne i męskoosobowe formy zaimków).
Wymowa, odmiana i składnia liczebników głównych, porządkowych, ułamkowych, zbiorowych i złożonych. Tendencje do ograniczania odmiany liczebników.
Koniugacja wybranych czasowników (błędne zaliczanie do wzorca koniugacyjnego, czasowniki

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

odmieniane według dwóch wzorców, wahania i błędy w zakresie form czasu przeszłego, bezokolicznika, trybu rozkazującego).
Szyk i składnia dat. Poprawność w zakresie związków zgody i rządu. Składniowe błędy w stosowaniu przyimków i imiesłów. Właściwe stosowanie wskaźników zespolenia. Szyk zdania prowadzący do nieporozumień.
Poprawność leksykalna i słowotwórcza (najczęstsze błędy i ich mechanizm, neologizmy, zapożyczenia – ocena ich przydatności).
Innowacja a błąd frazeologiczny. Mechanizm błędów frazeologicznych.
Skróty i skrótowce (ich adaptacja fleksyjna i składniowa).
Wybrane zagadnienia interpunkcji polskiej oraz zakres użycia wielkich i małych liter.
Poprawa błędów gramatycznych, leksykalnych, składniowych, frazeologicznych, stylistycznych, ortograficznych, interpunkcyjnych – ćwiczenia.
Aktualne zagadnienia kultury języka w Polsce. Czynniki determinujące kształtowanie się wzorca językowego we współczesnej polszczyźnie.
Podsumowanie zajęć.

3.4. METODY DYDAKTYCZNE

Np.: Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, metody kształcenia na odległość
 Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, metoda projektów (projekt badawczy, wdrożeniowy, praktyczny), praca w grupach (rozwiązywanie zadań, dyskusja), gry dydaktyczne, metody kształcenia na odległość
 Laboratorium: wykonywanie doświadczeń, projektowanie doświadczeń

Analiza i interpretacja tekstów oraz zebranych materiałów, analiza przypadków, dyskusja, praca w grupach, rozwiązywanie ćwiczeń, prezentacja (multimedialna).

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w., ćw., ...)
EK_01	Obserwacja i ocenianie w trakcie zajęć aktywności studentów podczas: referowania tekstów, analizowania przykładów, dyskusji, pracy w grupach, wykonywania ćwiczeń; prezentacja (multimedialna), kolokwium.	Zajęcia warsztatowe
EK_02		
EK_03		
EK_04		
EK_05		

4.2. WARUNKI ZALICZENIA PRZEDMIOTU (KRYTERIA OCENIANIA)

40 punktów – kolokwium 20 punktów – aktywność na zajęciach (rozdział, artykuł – 5 punktów; esej – 2 punkty; porada, opinia językowa, uchwała ortograficzna, głos w dyskusji, praca w grupie, analiza przykładów – 1 punkt) 30 punktów – prezentacja (samodzielne zebranie materiałów i opracowanie ich; 1 punkt za poprawną analizę 1 przykładu) 10 punktów – brak nieobecności (9 punktów – 1 nieobecność, 8 punktów – 2 nieobecności, ...) ..... 91-100 punktów – ocena 5,0; 81-90 punktów – ocena 4,5; 71-80 punktów – ocena 4,0; 61-70 punktów – ocena 3,5; 51-60 punktów – ocena 3,0; 0-50 punktów – ocena 2,0
--

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

FORMA AKTYWNOŚCI	ŚREDNIA LICZBA GODZIN NA ZREALIZOWANIE AKTYWNOŚCI
GODZINY Z HARMONOGRAMU STUDIÓW	30
INNE Z UDZIAŁEM NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO (UDZIAŁ W KONSULTACJACH, EGZAMINIE)	5
GODZINY NIEKONTAKTOWE – PRACA WŁASNA STUDENTA (PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ, EGZAMINU, NAPISANIE REFERATU ITP.)	25
SUMA GODZIN	60
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

- Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

Wymiar godzinowy	Nie dotyczy
Zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

<p>LITERATURA PODSTAWOWA:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jadacka Hanna, 2007, <i>Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia</i>, Warszawa. 2. Karpowicz Tomasz, 2012, <i>Kultura języka polskiego. Wymowa, ortografia, interpunkcja</i>, Warszawa. 3. Markowski Andrzej, 2007, <i>Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne</i>, Warszawa.
<p>LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA (WYBÓR):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bańko Mirosław (red.), 2006, <i>Polszczyzna na co dzień</i>, Warszawa. 2. Bąba Stanisław, Walczak Bogdan, 1992, <i>Na końcu języka. Poradnik leksykalno-gramatyczny</i>, Poznań. 3. Bralczyk Jerzy, 2001, <i>Mówi się. Porady językowe profesora Bralczyka</i>, Warszawa. 4. Bugajski Marian, 1999, <i>Pół wieku kultury języka w Polsce (1945-1995)</i>, Warszawa. 5. Bugajski Marian (red.), 1995, <i>Norma językowa w polszczyźnie</i>, Zielona Góra. 6. Buttler Danuta, Kurkowska Halina, Satkiewicz Halina, 1973, <i>Kultura języka polskiego</i>, t. 1-2, Warszawa. 7. Cegiela Anna, Markowski Andrzej, 1986, <i>Z polszczyzną za pan brat</i>, Warszawa. 8. Dubisz Stanisław, 1988, <i>Między dawnymi a nowymi laty. Eseje o języku</i>, Warszawa. 9. <i>Encyklopedia kultury polskiej XX wieku</i>, 1993, t. 2, <i>Współczesny język polski</i>, red. J. Bartmiński, Wrocław. (I. Bajerowa, <i>Język ogólnopolski XX wieku</i>; A. Markowski, J. Puzynina, <i>Kultura języka</i>, J. Miodek, <i>O normie językowej</i>) 10. Jadacka Hanna, Markowski Andrzej, Zdunkiewicz-Jedynak Dorota, 2008, <i>Poprawna polszczyzna. Hasła problemowe</i>, Warszawa. 11. Kajetanowicz H., 1998, <i>Licz się ze słowami. Ćwiczenia leksykalne i frazeologiczne</i>, Gdańsk. 12. Klemensiewicz Zenon, <i>Prawidła poprawnej wymowy polskiej</i>, Warszawa. 13. Kołodziejek Ewa, 2010, <i>Walczymy z bykami</i>, Warszawa. 14. Kreja Bogusław, 2000, <i>Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie</i>, Gdańsk. 15. Kucala Marian, 2000, <i>Polszczyzna dawna i współczesna. Studia i szkice</i>, Kraków. 16. Markowski Andrzej, 1992, <i>Leksyka wspólna różnym odmianom polszczyzny</i>, Wrocław. 17. Markowski Andrzej, <i>Polszczyzna końca XX wieku</i>, Warszawa. 18. Markowski Andrzej, 1999, <i>Polszczyzna znana i nieznaną. Porady, ciekawostki, dyktanda konkursowe</i>, Gdańsk. 19. Mazur Jan (red.), 2000, <i>Słownictwo współczesnej polszczyzny w okresie przemian</i>, Lublin. 20. Miodek Jan, 1983, <i>Rzecz o języku. Szkice o współczesnej polszczyźnie</i>, Wrocław. 21. Miodek Jan, 1984, <i>Kultura języka w teorii i praktyce</i>, Wrocław. 22. Miodek Jan, 1987, <i>Odpowiednie dać rzeczy słowo. Szkice o współczesnej polszczyźnie</i>, Wrocław. 23. Miodek Jan, 1992, <i>O języku do kamery</i>, Rzeszów.

24. Miodek Jan, 1996, *Jaka jesteś polszczyzno*, Wrocław.
25. Miodek Jan, 1998, *Rozmyślajcie nad mową!*, Warszawa.
26. Miodek Jan (red.), 1996, *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, Wrocław.
27. Miodek Jan (red.), 1999, *Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków*, Wrocław.
28. Podracki Jerzy (red.), 1991, *Polszczyzna płata nam figle. Poradnik językowy dla każdego*, Warszawa.
29. Puzynina Jadwiga, 1997, *Słowo – wartość - kultura*, Lublin.
30. Reczek Stefan, 1988, *Słowo się rzekło, czyli monolog o kulturze języka*, Rzeszów.
31. Smółkowa Teresa, 2001, *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*, Kraków.
32. Taras Bożena, 2013, *Agresja. Studium semantyczno-pragmatyczne*, Rzeszów. (*Wulgaryzacja zachowań językowych i kulturowych*, s. 249-262)
33. Taras Bożena (red.), 2014, *Język nasz ojczysty. Zbiór studiów*, Rzeszów.
34. Taras Bożena, Kochmańska Wioletta (red.), 2016, *Język nasz ojczysty w sferze życia rodzinnego*, Rzeszów.
35. Taras Bożena (red.), 2018, *Język nasz ojczysty w kontaktach międzyludzkich*, Rzeszów.
36. Wilkoń Aleksander, 2000, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*, Katowice.
37. *Wszystko zależy od przyimka. Bralczyk, Miodek, Markowski w rozmowie z Jerzym Sosnowskim*, Warszawa 2014.
38. Czasopisma „Język Polski”, „Poradnik Językowy” (wybrane artykuły i porady językowe).
39. Internetowa poradnia językowa PWN (<http://slovníki.pwn.pl/poradnia>) – porady językowe.
40. Strona internetowa Rady Języka Polskiego (www.rjp.pan.pl) – uchwały ortograficzne, opinie językowe.

ARTYKUŁY (WYBÓR):

1. A.J. Bluszcz, 1994, Ubogacony, VATować, PITolić i inne, „Język Polski” LXXIV, z. 3.
2. Z. Bronk, Z. Saloni, 2018, Kłopotliwy wyjątek – w/pod Zakopanem, „Język Polski” XCVIII, z. 1.
3. B. Dunaj, 1993, Żeńskie odpowiedniki wyrazu businessmen: businesswoman, kobieta interesu, biznesmenka itp., „Język Polski” LXXIII, z. 3.
4. A. Dyszak, 1994, O tytule tygodnika Tele Tydzień i o innych wyrażeniach z tele-, „Język Polski” LXXIV, z. 4-5.
5. K. Kowalik, 2002, Euro i <<europeizacja>> polskiego słownictwa, „Język Polski” LXXXII, z. 2.
6. B. Kreja, Drobiazgi słowotwórcze, „Język Polski”, 1993, z. 3, 4-5; 1994, z. 2; 1995, z. 4-5.
7. B. Kreja, 1995, Językowe i pozajęzykowe przyczyny nieodmienności polskich nazwisk, „Język Polski” LXXV, z. 1.
8. *Kultura języka polskiego dziś* – dyskusja panelowa (artykuły W. Pisarka, S. Gajdy, A. Markowskiego, B. Walczaka, E. Kołodziejek, P. Zbróga, J. Miodka), „Język Polski” 2013, z. 5 [R. XCIII], s. 321-355.
9. J. Kwiek-Osiowska, 1990, Moda na edycję, „Język Polski” LXX, z. 5.
10. J. Kwiek-Osiowska, 1990, Nonsensy językowe czy tylko modyfikowanie znaczeń wyrazów przez wprowadzanie ich w nowe konteksty?, „Język Polski” LXX, z. 5.
11. W. Łata, 1992, Jaki jest odpowiednik męski wyrazu przedszkolanka?, „Język Polski” LXXII, z. 4-5.
12. J. Miodek, 1990, Ekspansywny temat, „Język Polski” LXX, z. 3-4.
13. J. Miodek, 1990, To by było na tyle, „Język Polski” LXX, z. 5.
14. M. Mycawka, 1991, Opcja - wyraz modny we współczesnych tekstach politycznych, „Język Polski” LXXI, z. 3-5.
15. M. Mycawka, 1994, Totalny luz - o łączliwości modnego przymiotnika, „Język Polski” LXXIV, z. 2.
16. K. Ożóg, 1990, Wyraz modny współczesnej polszczyzny mówionej - temat, „Język Polski” LXX, z. 3-4.
17. W. Pisarek, 1994, Polszczyzna oficjalna na tle innych jej odmian, [w:] *Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej)*, Kraków.
18. R. Przybylska, 1995, Super [oraz dopisek S. Urbańczyka], „Język Polski” LXXV, z. 2.
19. S. Reczek, 1988, O Kwoce i Potockim, [w:] tenże: *W rzecz polską wstąpić*, Wrocław.
20. S. Reczek, Panna Polska, [w:] tenże: *W rzecz polską wstąpić ...*
21. Rogowska-Cybulska Ewa, 2011, *Zasady pisowni polskiej w świetle pytań kierowanych do poradni językowych*, „Język Polski”, R. XCI, z. 2-3, s. 134-141.
22. Saloni Zygmunt, 2011, *Co w roku 2010 obowiązuje w pisowni polskiej?*, „Język Polski”, R. XCI, z. 2-3, s. 117-124.
23. H. Satkiewicz, 1994, Norma polszczyzny ogólnej a języki subkultur, [w:] *Język a kultura*, t. 10, *Języki subkultur*, red. J. Anusiewicz, B. Siciński, Wrocław.

24. A. Skudrzykowa, 1996, Nazwiska żeńskie z przyrostkiem -owa we współczesnej polszczyźnie ogólnej, „Język Polski” LXXVI, z.1.
25. Z. Smuga, 2018, Ilu ojców mają odkrycia naukowe? O pisowni nazwisk złożonych, „Język Polski” XCVIII, z. 1.
26. S. Urbańczyk, 1991, Dzielić po równo, „Język Polski” LXXI, z. 3-5.
27. S. Urbańczyk, 1991, Na dzień dzisiejszy, „Język Polski” LXXI, z. 3-5.
28. P. Wojdak, 2002, <<Akademicka>> konstrukcja ?*Mam dzisiaj dwa zajęcia* (o użyciu liczebników głównych przy rzeczownikach pluralia tantum), „Język Polski” LXXXII, z. 5.

SŁOWNIKI (WYBÓR):

1. Bartmińska Izabela, Bartmiński Jerzy, 1992, *Słownik wymowy i odmiany nazwisk obcych*, Olsztyn.
2. *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami*, red. Anna Kłosińska, Elżbieta Sobol, Anna Stankiewicz, Warszawa.
3. *Wielki słownik ortograficzny PWN wraz z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. Edward Polański, Warszawa.
4. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. Andrzej Markowski, Warszawa.
5. Podracki Jerzy, 1999, *Słownik skrótów i skrótowców*, Warszawa.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej